

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Kirjaamo
kirjaamo@minedu.fi

Viite Lausuntopyyntö OKM/28/010/2017

Tehy ry:n lausunto ammatillisen koulutuksen reformin asetuksista

Ammatillisen koulutuksen reformin tavoitteena on uudistaa ammatillinen koulutus vastaamaan tulevaisuuden tarpeita ja keventää tutkintojärjestelmään liittyvää sääntelyä ja hallintoa laaja-alaisesti tutkintoja sekä vähentämällä tutkintojen määrää. Lisäksi tavoitteena on siirtyä yhteen tapaan osoittaa osaaminen ja toteuttaa osaamisen arviointi. Ammatillisia tutkintoja ovat ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot. Kaikki tutkinnot suoritetaan osaamisperustaisina samalla suoritustavalla.

Tehy ry lausuu seuraavista ammatillisen koulutuksen asetusluonnoksista:

- Opetus ja kulttuuriministeriön ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne
- Opetus ja kulttuuriministeriön opiskelijaksi ottamisen perusteet ammatillisessa koulutuksessa
- Opetus ja kulttuuriministeriön asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaaliset edut koulutuksenjärjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta
- Valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
- Valtioneuvoston asetus opetus ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
- Opetus ja kulttuuriministeriön asetus eräiden oppilailta perittävien maksujen perusteista annetun opetusministeriön asetuksen muuttamisesta

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne

Asetusluonnoksessa todetaan, että ammatillisiin perustutkintoihin, ammattitutkintoihin ja erikoisammattitutkintoihin sisältyy kaksi tai useampia osaamisaloja. Tämä on kannatettavaa, koska siten mahdollistuu riittävän syvän osaamisen hankkiminen. Lisäksi on hyvä, että ammatillisilla perustutkinnoilla on tutkintonimikkeitä, koska se helpottaa työelämää ymmärtämään millaista osaamista opiskelijan tulee hankkia ja toisaalta osaamista kuvaava tutkintonimike helpottaa myös rekrytointitilanteessa, jotta työelämä tunnistaa jatkossakin valmistuneiden osaamisen.

Sen sijaan eri laajuiset ammatilliset perustutkinnot (180 osp), ammattitutkinnot (120 osp, 150 osp, 180 osp) ja erikoisammattitutkinnot (160 osp, 180 osp, 210 osp) tulevat

aiheuttamaan hämmennystä ja vaikeuttavat tutkintojen vertailtavuutta työelämässä. Tehy ry ehdottaa, että ensisijaisesti ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen laajuus olisi 180 osp.

Asetusluonnoksen ehdotus tutkintokohtaisesta tai osaamisalakohtaisesta tutkintonimikkeestä on vaikeasti ymmärrettävä. Lisäksi maininta ”tutkintonimikkeiden nimeäminen tekijän mukaan” on epäselvä. Siksi olisikin hyvä, että asetuksessa kuvataan selkeästi, miten tutkintonimikkeitä luodaan tutkinnon sisään.

Opiskelijaksi ottamisen perusteet

Perusopetuksen suorittanut saa pisteitä seuraavasti: opinnoista tai työpajatoiminnasta silloin, kun ne on tehty hakeutumivuonna tai sitä edeltävänä vuonna, koulumenestyksestä, ammatillista koulutusta koskevasta ensimmäisestä hakutoiveesta ja mahdollisesta pääsy- tai soveltuvuuskokeesta. Edellä mainitut valintakriteerit ovat kannatettavia. Tosin tilanne, jossa opiskelijan hakeutuminen koulutukseen on viivästynyt esimerkiksi sairauden vuoksi, voi asettaa hakijan epäoikeudenmukaiseen asemaan, hakijan menettäessä lisäopinnoissa hankitut pisteet.

Hakijat asetetaan opiskelijaksi ottamisessa järjestykseen valintakriteereistä koostuvan yhteispistemäärän mukaisesti. Tämä on hyvä ehdotus.

Hakija saa valintapisteitä seuraavasti:

Perusopetuksen oppimäärä on suoritettu hakeutumisvuonna tai sitä edeltävänä vuonna (6 pistettä)

Hakeutumivuonna tai sitä edeltävänä vuonna suoritettut opinnot tai työpajatoiminta (6 pistettä)

Koulumenestyksen aritmeettinen keskiarvo seuraavista oppiaineista: äidinkieli, toinen kotimainen kieli, vieraat kielet, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, liikunta, terveystieto, musiikki, kuvataide, käsityö, kotitalous.

Yleisen koulumenestyksen pisteyttämisessä käytetään perusopetuksen päättötodistusta ja korotetut arvosanat otetaan huomioon, mikä hyvä asia. Koulumenestyksestä voi saada 1-16 pistettä. Sosiaali ja terveystalalla tulee huomioida kuitenkin pääsy- ja soveltuvuustestien merkitys, mikä voi olla merkittävämpi opiskelijan opintomenetyksen kannalta.

Hakija saa ensimmäisestä hakutoiveesta 2 pistettä. Jos koulutuksen järjestäjä järjestää pääsy- tai soveltuvuuskokeen, on kaikki hakijat kutsuttava. Tehy ry esittää, että ammatillisen koulutuksen reformin ja sote-uudistuksen yhteydessä säädetään SORA-opintoihin pakolliset soveltuvuuskokeet. On tärkeää, että SORA-ammatteihin hakeutuvien soveltuvuus alalle arvioidaan jo ennen opintojen alkamista. Opiskelijaksi ei voida valita hakijaa, joka ei ole osallistunut pääsy- tai soveltuvuuskokeeseen. Tämä on hyvä asia. Pääsy- tai soveltuvuuskokeen hakijalle koulutuksen järjestäjä antaa 0-10 pistettä. Sosiaali- ja terveystalalla tulisi painottaa soveltuvuuskoea ja siitä tulisi saada enemmän pisteitä kuin kymmenen. Lisäksi jos sosiaali- ja terveystieteiden hakija saa vain 0-1 pistettä soveltuvuuskokeesta, sen pitäisi aina olla este valinnalle.

On kannatettavaa, että koulutuksen järjestäjä on velvollinen tiedottamaan pääsy- tai soveltuvuuskokeen sisällöstä, siten hakija voi valmistautua ja toisaalta kertaalleen harkita onko hänellä valmiuksia opiskella esimerkiksi sosiaali- ja terveystalalla. Lukion käyneet

opiskelijat ovat eriarvoisessa asemassa perusopetuksen todistuksella hakijoiden kanssa, koska lukion arvosana 7 vaatii huomattavasti enemmän osaamista kuin perusopetuksen vastaava arvosana. Tähän tulee miettiä toinen ratkaisu esimerkiksi arvottamalla arvosanat toisin.

Koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuva valinta on kannatettavaa, mutta siinä on myös riskejä. Esimerkiksi silloin, kun opiskelijaryhmät jäävät vajaiksi, on mahdollista että opiskelijaksi valitaan sellainen, jonka valmiudet ja soveltuvuus eivät ole riittäviä. Silloin kun kyseessä on hakija, jolla on oppimisvaikeuksia, harkintaan perustuva valinta voi olla hyvä vaihtoehto. Kuitenkin, jos oppimisvaikeudet ovat matemaattisia, ne voivat aiheuttaa erityisesti sosiaali- ja terveysalalla opintojen keskeytymisen tai vaikeuttaa työllistymistä, kun valmistunut opiskelija ei selviä työnantajan lääkehoitoa ja lääkelaskuja sisältävistä testeistä.

Opintososiaaliset edut

Oppisopimuskoulutuksessa opiskelijalla on oikeus saada koulutuksen järjestäjän oppimisympäristössä tapahtuvan osaamisen hankkimisen aikana 15 euroa päivältä ja perheavustusta 17 euroa päivältä, jos opiskelijalla on huollettavana alaikäinen lapsi. Lisäksi opiskelijalla on oikeus saada majoituskorvausta 8 euroa päivältä, jos osaamisen hankkiminen tapahtuu opiskelijan kotikunnan tai oppisopimus työpaikan sijaintikunnan ulkopuolella. Korvaukset ovat hyvä asia, joskin ne ovat suuruudeltaan niin pieniä, etteivät ne todennäköisesti kata kuin murto-osan todellisista kuluista. Tämä voi aiheuttaa epätasa-arvoa erityisesti perheellisten opiskelijoiden kohdalla, kuten myös sellaisten opiskelijoiden kohdalla, joiden kotikunnassa ei ole mahdollisuutta oppisopimusopiskeluun.

Ammatillisen ja valmentavan koulutuksen hakumenettely

Eesityksessä ehdotetaan asetuksen säännöksiä päivitettäväksi vastaamaan uutta ammatillista koulutusta koskevaa lakia. Tämä on kannatettavaa.

Opetus ja kulttuuritoimen rahoitus

Tehy ry kannattaa rahoitusasetuksen muutosta siten, että jatkossa ammatillisen koulutuksen laskentaperusteet säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa ja että, rahoitusasetuksen säännökset muutetaan vastamaan uutta lainsäädäntöä. Koska muutokset mahdollistavat sen, että määrärahat seuraavat tarkemmin kustannustahon kehitystä.

Oppilailta perittävät maksut

Asetusehdotuksen tavoite on muuttaa oppilailta perittävien maksujen perusteita siten, että se vastaa uuden ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä. Ehdotus on kannatettava. Kuitenkin ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen maksut oppilaalle voivat olla tuhansia euroja. Enimmäismaksut ovat kohtuuttomia, mikä heikentää monen hakijan mahdollisuuksia suorittaa ammatti- tai erikoisammattitutkinto. Toisaalta koulutuksen rahoitusleikkaukset eivät kannusta koulutuksen järjestäjää järjestämään ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin johtavaa koulutusta. Tämä voi johtaa koulutustarjonnan vähenemiseen.

Lausunnon keskeinen sisältö:

Tehy ry kannattaa ehdotettuja muutoksia. Huomiota tulee kuitenkin kiinnittää seuraaviin asetuseruonnoksien asiakohtiin. Sosiaali- ja terveysalalla tulisi painottaa soveltuvuuskoetta ja siitä tulisi saada enemmän pisteitä kuin kymmenen. Lisäksi jos sosiaali- ja terveysalan hakija saa vain 0-1 pistettä soveltuvuuskokeesta, sen pitäisi aina olla este valinnalle. Lisäksi Sora-säädöksiä tulee kehittää niin, että sosiaali- ja terveysalalla on enemmän keinoja puuttua soveltumattomuuteen opintojen aikana.

Koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuva valinta on kannatettavaa, mutta siinä on myös riskejä. Esimerkiksi silloin, kun opiskelijaryhmät jäävät vajaiksi, on mahdollista että opiskelijaksi valitaan sellainen, jonka valmiudet ja soveltuvuus eivät ole riittäviä. Silloin kun kyseessä on hakija, jolla on oppimisvaikeuksia, harkintaan perustuva valinta voi olla hyvä vaihtoehto.

Lisäksi on hyvä, että ammatillisilla perustutkinnoilla on tutkintonimikkeitä, koska se helpottaa työelämää ymmärtämään millaista osaamista opiskelijan tulee hankkia ja toisaalta osaamista kuvaava tutkintonimike helpottaa myös rekrytointitilanteessa, jotta työelämä tunnistaa jatkossakin valmistuneiden osaamisen.

Sen sijaan eri laajuiset ammatilliset perustutkinnot (180 osp), ammattitutkinnot (120 osp, 150 osp, 180 osp) ja erikoisammattitutkinnot (160 osp, 180 osp, 210 osp) tulevat aiheuttamaan hämmennystä ja vaikeuttavat tutkintojen vertailtavuutta työelämässä. Tehy ry ehdottaa, että ensisijaisesti ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen laajuus olisi 180 osp.

Oppisopimusopiskelijan oikeus korvauksiin on hyvä asia, mutta ne ovat suuruudeltaan niin pieniä, etteivät ne kata kuin murto-osan todellisista kuluista. Tämä voi aiheuttaa epätasa-arvoa erityisesti perheellisten opiskelijoiden kohdalla. Kuten myös sellaisten opiskelijoiden kohdalla, joiden kotikunnassa ei ole mahdollisuutta oppisopimusopiskeluun.

Lausunto on tehty yhteistyössä Suomen Lastenhoitoalan Liiton ja Suun Terveydenhoidon Ammattiliiton kanssa.

Helsingissä 11.8.2017

Rauno Vesivalo
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja
Kirsi Coco
Koulutuspoliittinen asiantuntija
Tehy ry
kirsi.coco@tehy.fi